

અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ

Abstract

હવે રોજબરોજની આપણી વાતચીતમાં મનોભાર શબ્દ વપરાતો જોવા મળે છે. સમય જતા વિવિધ તબક્કે તે ચર્ચાનો વિષય બનતો જાય છે, પ્રસ્તુત સંશોધનનો હેતુ અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવાનો છે. જેમાં નિદર્શ તરીકે સાદા યદ્યચ્છની લોટરી પદ્ધતિ દ્વારા કુલ ૧૨૦ કન્યાઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે. સંશોધન સાધન તરીકે Dr. Zaki Akhtarની Student stress scale નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. ત્યારબાદ મેળવેલ માહિતીનું આંકડાસસ્ત્રીય વિશ્લેષણ કરવા f- test નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. પરિણામ જોવા મળે છે કે ઘરે રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ કરતા છાત્રાલયમાં રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓમાં મનોભાર વધુ જોવા મળે છે. અને સરકારી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ કરતા અર્ધસરકારી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓમાં મનોભાર વધુ જોવા મળે છે. અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા મળતી નથી.

Keywords:- કન્યાઓ, અભ્યાસકાળનો નિવાસ, શાળાનો પ્રકાર, મનોભાર

પ્રસ્તાવના:- (Introduction)

વર્તમાન સમયમાં માનવી દરેક ક્ષેત્રમાં પોતાની આગવી સૂઝબૂઝથી સતત આગળ વધતો રહ્યો છે. દરેક ક્ષેત્રમાં અવનવી સફળતાના શીખરો સર કરતો રહ્યો છે. આવી અનેક સફળતાઓમાં ક્યારેક વ્યક્તિએ નિષ્ફળતાનો પણ સામનો કરવો પડે છે. દરેક વખતે વ્યક્તિને સફળતા જ મળશે તેવું દરેક ક્ષેત્રમાં શક્ય બનતું નથી. જ્યારે વ્યક્તિ અસફળ થાય છે ત્યારે ક્યારેક નિરાશાના વાદળો ઘેરી વળે છે. વ્યક્તિ જો નિષ્ફળતાના કારણોની શોધ કરીને આગળ વધે છે, તો ચોક્કસ સફળતાને પહોંચી વળે છે. જો આનાથી વિરોધી પ્રતિક્રિયા જોવા મળે તો વ્યક્તિ દોષારોપણ કે પછી વધારે પડતી બચાવ પ્રયુક્તિઓનો સહારો લે છે, તો ક્યારેક હતાશા, નિરાશા, તણાવ વગેરેમાં ગરકાવ થાય છે. પરિણામે વ્યક્તિ અનેક સમસ્યાઓનો ભોગ બને છે. તરૂણાવસ્થામાં ખાસ કરીને કશુક કરી બતાવવાની ઝંખના દરેક તરૂણ-તરૂણીમાં હોય તે સ્વાભાવિક છે. જેના ભાગરૂપે પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સંશોધક દ્વારા એ શોધવાના હેતુથી સંશોધન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું કે મનોભાર પર અભ્યાસકાળ દરમ્યાનનાં રહેઠાણ એટલે કે પોતાના ઘરે રહીને અભ્યાસ કરવો અને છાત્રાલયમાં રહીને અભ્યાસ કરવાથી કોઈ અસર થાય છે કે કેમ? સાથે સાથે શાળાના પ્રકારની પણ કોઈ અસર કન્યાઓના મનોભાર પર થાય છે કે કેમ?

તણાવની સ્થિતિ કોઈપણ વ્યક્તિ માટે ખૂબજ કપરી હોય છે. ખાસ કરીને અભ્યાસકાળ દરમ્યાનના તણાવવની વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વ પર ખૂબ જ ઉડી અસર થતી હોય છે. તબીબીશાસ્ત્રના મતાનુસાર શરીર પોતાની માંગ મુજબ ચોક્કસ પ્રતિભાવ વ્યક્ત કરે તેને મનોભાર કહે છે. યાહે તે શારીરિક હોય કે માનસિક, સમજણથી હોય

કે વાસ્તવિક પણ આ મનોભારરૂપી પ્રતિભાવથી કોર્ટીઝોલ તથા કેટેકોલ એમાઈન્સનો સ્ત્રાવ થાય છે. દરેક વ્યક્તિ મનોભારનું અલગ અલગ રીતે અર્થઘટન કરતી હોય તેવી પરિસ્થિતિમાં મનોભારનો સર્વસામાન્ય અર્થ આપવો સરળ નથી, કેટલાક લોકો મનોભારને બાહ્ય ઉદ્દીપક પરિસ્થિતિ તરીકે જુએ છે, જેને પરિણામે ચિંતા અને આઘાત ઉદ્ભવતા હોય છે અને જે આપણા કાર્યમાં દબાણ ઉભું કરે છે. સ્પર્ધાત્મક દબાણ, આધુનિક જીવનની અચોક્કસતાઓ, વ્યાવસાયિક અસલામતી, અણયુક્ત ભણકારા વગેરે બધા ઘટકો જીવનને વધારે મનોભાર યુક્ત બનાવે છે.

સંશોધનોએ પુરવાર કરે છે કે મનોભારની પ્રત્યક્ષ અસર વ્યક્તિને મનોવિકૃતિનો ભોગ બનાવે છે. મનોભાર એ માનવીના જીવનને અસર કરતું અતિ મહત્વનું પરિબલ છે. વર્તમાન સમયમાં ભૌતિક સુખ-સગવડ, તેમજ આધુનિક જીવન શૈલી સતત માનવીને તાણ હેઠળ રાખે છે. જીવનમાં બીજા પ્રત્યે વધારે અપેક્ષા હોય એટલે તાણ વધે છે. દરેક વ્યક્તિ એવું યાહે છે કે બધું તેની મરજી મુજબ જ ચાલે પરંતુ આવું ના બને તો વ્યક્તિ દુઃખી થાય છે અને સતત તાણ અનુભવે છે વિદ્યાર્થીઓનું જીવન આજના સ્પર્ધાત્મક યુગમાં માતા-પિતા અને શિક્ષકોની અપેક્ષાએ સતત ખરા ઉતરવાની હોડમાં તાણ અનુભવે છે. આજનો વિદ્યાર્થી આવતી કાલનો નાગરીક છે. જો વિદ્યાર્થી અભ્યાસકાળમાં તાણમુક્ત હોય તો પ્રસન્નતા અને આનંદ તેના વ્યક્તિત્વને હકારાત્મક બનાવશે. (છાજેર, ૨૦૧૦)

“મનોભાર એ કોઈ જરૂરિયાત તૃપ્તિ કે લક્ષ્ય પ્રેરિત વર્તનનાં અવરોધ કે વિઘ્નની સ્થિતિ છે. કેટલીકવાર અવરોધ કે વિઘ્નના લીધે ઉદ્ભવેલી તંગ માનસિક સ્થિતિ કે ટેવરૂપ વર્તનને પણ મનોભાર કહે છે.” (ભાવસાર, ૨૦૦૭)

મનોભારને The General Adaptation Syndrome (G.A.S)તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. સેલીના મતે વ્યક્તિ જ્યારે મનોભારની અનુભૂતિ કરે છે, ત્યારે બચાવ પ્રતિક્રિયાના ત્રણ તબક્કામાંથી પસાર થાય છે. આ ઘટનાને સામાન્ય અનુકુલન વાતાવરણ G.A.S તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

“મનોભાર ઉદ્દીપક ઘટનાઓ પ્રત્યેની ચેતાતંત્રની વિશિષ્ટ અને અવિશિષ્ટ પ્રતિક્રિયાઓની ભાત છે, જે વ્યક્તિને ઉત્તેજિત કરે છે અને તેનું સમતોલન પણ જોખમમાં મુકે છે તેમજ પરિસ્થિતિ સાથે સુમેળ સાધવાની તેની શક્તિમાં ઘટાડો કરે છે.” (ઝિમ્બાર્ડો ૧૯૮૮)

કોલમેન મનોભારના મુખ્ય ચાર પ્રકાર દર્શાવે છે જેવા કે હતાશા, સંઘર્ષ, દબાણ, પરિવર્તન. મનોભાર મુખ્યત્વે ચાર પરિસ્થિતિમાંથી ઉદ્ભવે છે. મનોભારના કારણો પર દ્રષ્ટિપાત કરીએ તો જણાય છે કે કામનું વધતું જતું ભારણ, માહિતીમાં ગડબડ, ઉચ્ચ ધોરણની જીવનશૈલી, શારીરિક યુસ્તી, સંતુલિત જીવન, કુટુંબ, અહમ (વ્યક્તિત્વવાદ/ભૌતિકવાદ), સમાજવ્યવહારો અને સમાજજીવન, આરોગ્યની જાળવણી અને શરીરની યુસ્તી વગેરે નજરે પડે છે. (છાજેર, ૨૦૧૦)

અનેક સંશોધનનો આધાર પર કહી શકાય છે કે વ્યક્તિના તણાવને અનેક ઘટકો અસર કરતાં હોય છે. Khaniya (2017)ના સહાયક પોલીસ અને કાયમી પોલીસના કર્મચારીઓના વ્યવસાયિક તણાવનો અભ્યાસમાં

જોવા મળે છે કે સહાયક પોલીસ અને કાયમી પોલીસ કર્મચારીઓના તણાવમાં કોઈ સાર્થક તફાવત જોવા મળતો નથી. Vadhiya (2017)ના અભ્યાસો દર્શાવે છે કે સરકારી કર્મચારીઓ અને ખાનગી કર્મચારીઓ વચ્ચેના તણાવના અભ્યાસમાં બંને વચ્ચે કોઈ તફાવત જોવા મળતો નથી. ચૌધરી (2017)ના અભ્યાસના પરિણામો જોવા મળે છે કે ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓ કરતા શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓમાં મનોભાર વધુ જોવા મળે છે, જ્યારે છોકરાઓ અને છોકરીઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક તફાવત જોવા મળતો નથી. પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં કન્યાઓનાં રહેઠાણની અને અભ્યાસ દરમ્યાનની શાળાના પ્રકારની તેઓનાં મનોભારમાં શું ભૂમિકા રહી છે, તેનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો છે.

અભ્યાસના હેતુઓ :

- 1) અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો.
- 2) શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો.
- 3) અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો.

અભ્યાસની ઉત્કલ્પનાઓ :

- 1) અભ્યાસકાળ નિવાસના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા નહીં મળે.
- 2) શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા નહીં મળે.
- 3) અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા નહીં મળે.

અભ્યાસના પરીવર્ત્યો :- (Research Variables).

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સ્વતંત્ર પરીવર્ત્યો અને આધારિત પરીવર્ત્યો નીચે મુજબ છે.

ક્રમ	પરીવર્ત્યોનું નામ		પરીવર્ત્યોના સ્તર	પરીવર્ત્યોના સ્તરોના નામ
૧.	સ્વતંત્ર પરીવર્ત્ય	અભ્યાસ કાળનો નિવાસ	૨	(૧) છાત્રાલય
				(૨) ઘર
૨.	સ્વતંત્ર પરીવર્ત્ય	શાળાનો પ્રકાર	૨	(૧) અર્ધસરકારી
				(૨) ખાનગી
૩.	આધારિત પરીવર્ત્ય	મનોભાર	૧	મનોભાર

સંશોધન યોજના :

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ૨x૨ ફેક્ટોરીયલ યોજનાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

		A		TOTAL
		A1	A2	
B	B1	A1B1 (30)	A2B1 (30)	60
	B2	A1B2 (30)	A2B2 (30)	60

	60	60	120
--	----	----	-----

A – અભ્યાસકાળનો નિવાસ

A1 – છાત્રાલયમાં રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ

A2 – ઘરે રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ

B – શાળાનો પ્રકાર

B1 – અર્ધસરકારી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ

B2 – ખાનગી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ

સમષ્ટિ:

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સમષ્ટિ તરીકે ગુજરાત રાજ્યના ગાંધીનગર, અમદાવાદ શહેરમાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. અને આ સંશોધનમાં ધોરણ ૯ અને ૧૧ માં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

નિદર્શની પસંદગી :

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં નિદર્શ તરીકે સાદા યદ્યચ્છ નિદર્શનની લોટરી પદ્ધતિ દ્વારા કુલ ૧૨૦ કન્યાઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે. જેમાં ૬૦ છાત્રાલયમાં નિવાસ કરતી કન્યાઓ અને ૬૦ પોતાના ઘરે રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં ૩૦ સરકારી અને ૩૦ ખાનગી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

સંશોધન સાધન :

વિદ્યાર્થી મનોભાર કસોટી :-

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સંશોધન સાધન તરીકે Dr. Zaki Akhtar (Jamshedpur) ની Student stress scaleનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં કુલ ૫૧ વિધાનો છે. આ કસોટીમાં કુલ ૫ વિકલ્પો આપેલા છે. જેમાં હંમેશા, મોટાભાગે, ક્યારેક-ક્યારેક, બહુ ઓછું, ક્યારેય નહિ જેવા વિકલ્પો આપેલા છે, આ વિકલ્પોમાં યોગ્ય વિકલ્પ સામે (✓) સાચાની નિશાની કરવાની હોય છે. પ્રસ્તુત કસોટીની વિશ્વસનીયતા બે પદ્ધતિઓ દ્વારા શોધવામાં આવી છે, જેમાં કસોટી પુનઃ કસોટી વિશ્વસનિયતા ૦.૭૧ અને અર્ધવિભજન વિશ્વસનિયતા ૦.૭૮ જેવા મળે છે. જેની યથાર્થતા અગ્રવાલ અને નાયડુ દ્વારા રચિત લાઇફ સ્ટ્રેસ સ્કેલ સાથે શોધતા ૦.૭૨ જેવા મળે છે.

Table : 1.1

અભ્યાસકાળ નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારનું માપન દર્શાવતું ANOVA કોષ્ટક

Variables	Sum of Square	Df	Mean sum of Square	F	Sig. Level
અભ્યાસકાળ નિવાસ (A)	૨૧૧૬.૮૦	૧	૨૧૧૬.૮૦	૭.૮૩	૦.૦૧
શાળાનો પ્રકાર (B)	૧૨૪૮૪.૮૦	૧	૧૨૪૮૪.૮૦	૪૬.૨૦	૦.૦૧
અભ્યાસકાળ નિવાસ & શાળાનો પ્રકાર (A x B)	૨.૭૦	૧	૨.૭૦	૦.૦૦	NS
SS _w	૩૧૩૪૫.૪૦	૧૧૬	૨૭૦.૨૨		

SS _T	૨૭૮૦૨૫૮.૭૦	૧૧૯			
Sig. level : 0.0૫ = ૩.૯૨ 0.૦૧ = ૬.૮૪					

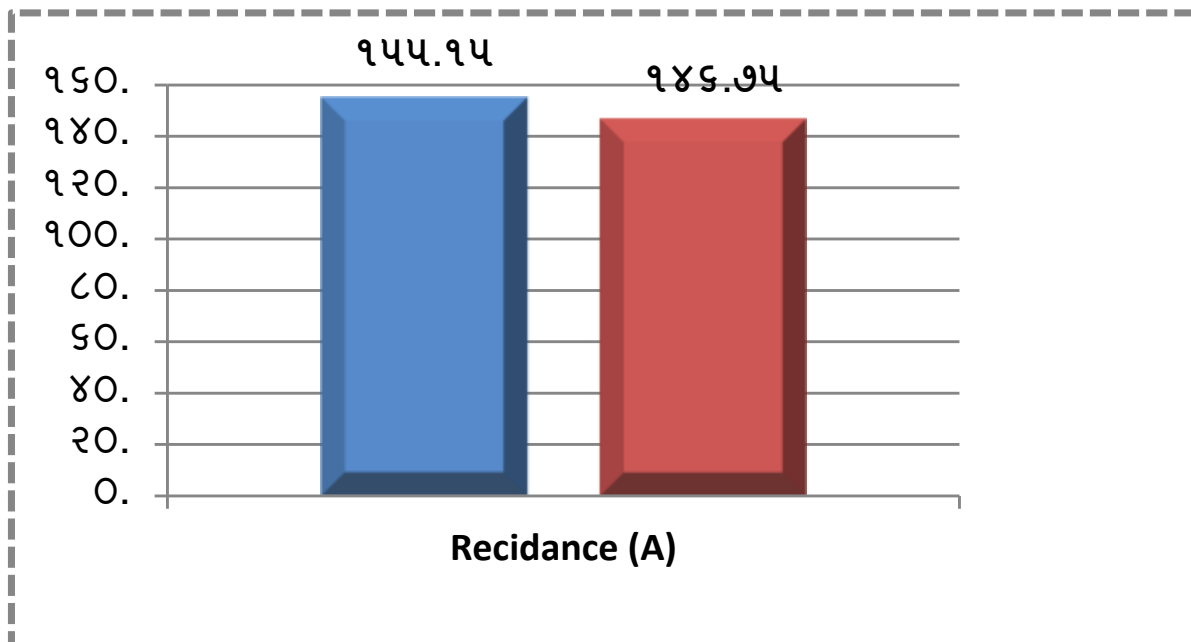
અભ્યાસકાળ નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારનું માપન દર્શાવતું ANOVA કોષ્ટક જોતા જણાય છે કે અભ્યાસકાળ નિવાસનું F મુલ્ય ૭.૮૩ જોવા મળે છે. જે Fના ટેબલમાં દર્શાવ્યા કિંમત કરતા વધારે જોવા મળે છે. એટલે કે ૦.૦૧ કક્ષાએ ૬.૮૪ આવે છે. જ્યાં પ્રસ્તુત પરિણામ તેનાથી વધારે છે, તેથી ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક જોવા મળે છે. શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં પ્રસ્તુત પરિણામનું F મુલ્ય ૪૬.૨૦ જોવા મળે છે. જે F ટેબલમાં દર્શાવેલી કિંમત કરતા વધુ છે, આથી તફાવત સાર્થક છે. અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના F મુલ્યની આંતરિક અસર ૦.૦૦ જોવા મળે છે. જે F કોષ્ટકમાં દર્શાવેલ કિંમત કરતા ઓછું જોવા મળે છે. આથી પરિણામમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા મળતો નથી.

H_{01} : અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારની મુખ્ય અસરમાં કોઈ સાર્થક તફાવત જોવા નહિ મળે.

Table : 1.2

અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારનું F મુલ્ય દર્શાવતું કોષ્ટક

Variables	N	M	F	Sig.
છાત્રાલય (A1)	૬૦	૧૫૫.૧૫	૭.૮૩	૦.૦૧
ઘર (A2)	૬૦	૧૪૬.૭૫		
Sig. level : 0.0૫ = ૩.૯૨ 0.૦૧ = ૬.૮૪				

આલેખ:-1.1: અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારનો મધ્યકો દર્શાવતો

સ્તંભાલેખ

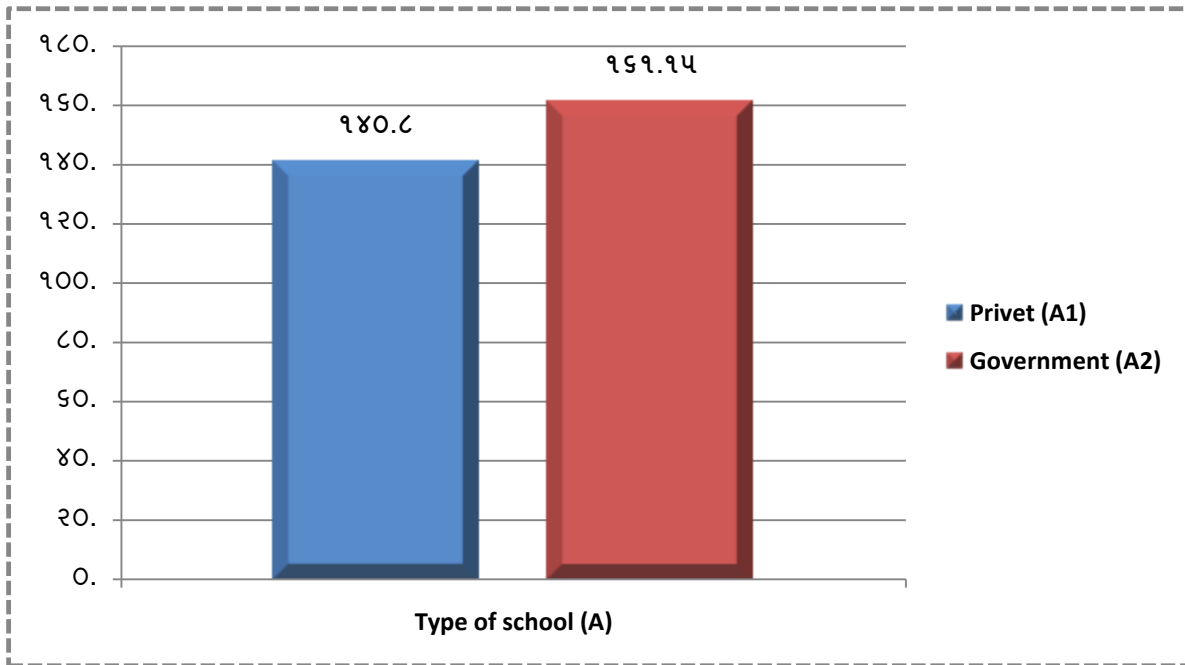
અહીં કોષ્ટક નં. ૧.૨ અને આલેખ નંબર ૧.૧માં અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં A1 એટલે કે છાત્રાલયમાં રહેતી કન્યાઓનો મધ્યક ૧૫૫.૧૫ જોવા મળે છે, જ્યારે A2 એટલે કે ઘરે રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો મધ્યક ૧૪૬.૭૫ જોવા મળે છે. જેઓના Fની મૂલ્ય કિંમત ૭.૮૩ જોવા મળે છે. જે Fની કોષ્ટક કિંમત કરતા વધારે છે, તેથી બંને વચ્ચેનો તફાવત સાર્થક જોવા મળે છે. આથી પૂર્વે રચેલી ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય છે કે જે કન્યાઓ ઘરમાં રહીને અભ્યાસ કરે છે તેના કરતા છાત્રાલયમાં રહીને અભ્યાસ કરે છે તો તેઓનો મનોભાર વધુ જોવા મળે છે.

Ho₂: શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા નહી મળે.

Table : 1.3

શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારનું F મૂલ્ય દર્શાવતું કોષ્ટક

Variables	N	M	F	Sig.
ખાનગી (B1)	૬૦	૧૪૦.૮૦	૪૬.૨૦	૦.૦૧
ગ્રાન્ટેડ (B2)	૬૦	૧૬૧.૧૫		
Sig. level : ૦.૦૫ = ૩.૯૨				
૦.૦૧ = ૬.૮૪				

આલેખ:1.2 શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારના મધ્યકો દર્શાવતો સ્તંભાલેખ

અહીં કોષ્ટક નં. ૧.૩ અને આલેખ ૧.૨માં શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારના મધ્યકો દર્શાવે છે કે અહીં B1 એટલે કે ખાનગી શાળામાં ભણતી કન્યાઓનો મધ્યક ૧૪૦.૮ છે જ્યારે B2 એટલે કે ગ્રાન્ટેડ શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો મધ્યક ૧૬૧.૧૫ જોવા મળે છે. બંને મધ્યકો વચ્ચેનો તફાવત ૨૦.૩૫ જોવા મળે છે. જેમાં Fની કિંમત ૪૬.૨૦ જોવા મળે છે. જે Fની કોષ્ટક કિંમત કરતા વધારે છે તેથી બંને વચ્ચેનો તફાવત સાર્થક જોવા મળે છે. આથી પૂર્વ રચેલી ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. પ્રસ્તુત પરિણામ જોતા કહી

શકાય કે કન્યાઓના મનોભાર પર શાળાના પ્રકારની અસર જોવા મળે છે. જે કન્યાઓ ગ્રાન્ટેડ શાળામાં અભ્યાસ કરે છે તેના કરતા ખાનગી શાળામાં અભ્યાસ કરતી વિદ્યાર્થીનીઓનો મનોભાર ઓછો જોવા મળે છે.

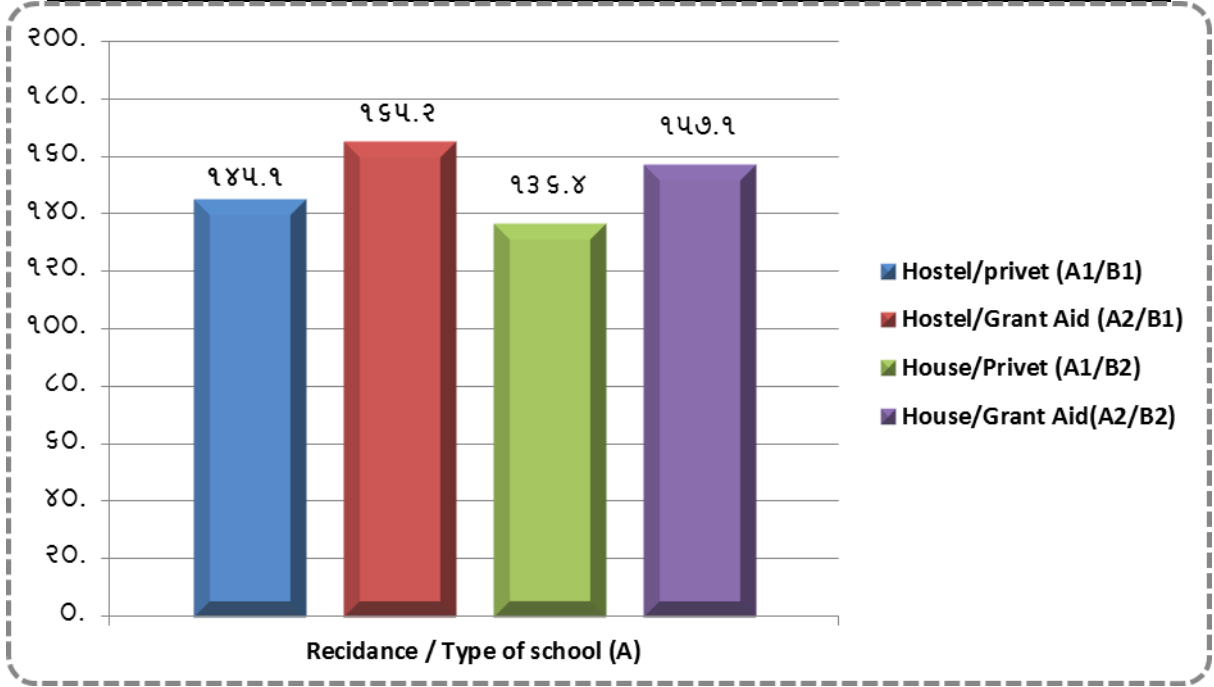
H03 : અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા નહિ મળે.

Table : 1.4

અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારનું F મુલ્ય દર્શાવતું કોષ્ટક

Variables	M		F	Sig.
	A1	A2		
B1	૧૪૫.૧	૧૩૬.૪	0.00	NS
B2	૧૬૫.૨	૧૫૭.૧		

Sig. level : 0.0૫ = 3.૯૨
0.0૧ = ૬.૮૪

આલેખ:- ૧.૩ અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારના મધ્યકો દર્શાવતો સ્તંભાલેખ

અહીં કોષ્ટક નં. ૧.૪ અને આલેખ ૧.૩માં અભ્યાસકાળના નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીનીઓના મનોભારના મધ્યકો જોતા છે જણાય છે કે જે કન્યાઓ છાત્રાલયમાં રહેતી હોય અને ગ્રાન્ટેડ શાળામાં અભ્યાસ કરતી હોય તેઓમાં સૌથી વધુ મનોભાર જોવા મળે છે જ્યારે જે કન્યાઓ છાત્રાલયમાં રહેતી હોય અને ખાનગી શાળામાં અભ્યાસ કરતી હોય તેવી કન્યાઓનો મનોભાર સૌથી ઓછો જોવા મળે છે. અહીં F ની કિંમત 0.00 જોવા મળે છે. જે F ની કોષ્ટક કિંમત કરતા ઓછી છે તેથી બંને વચ્ચેનો તફાવત અસાર્થક જોવા મળે છે. આથી અહીં પૂર્વે રચેલી ઉત્કલ્પનાનો સ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

તારણો:

૧. અભ્યાસકાળના નિવાસના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં સાર્થક અસર જોવા મળે છે. આથી પૂર્વે રચેલી ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. માટે કહી શકાય કે ઘરે રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ કરતા છાત્રાલયમાં રહીને અભ્યાસ કરતી કન્યાઓમાં મનોભાર વધુ જોવા મળે છે.
૨. શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં સાર્થક અસર જોવા મળે છે. આથી પૂર્વે રચેલી ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. માટે કહી શકાય કે ખાનગી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓ કરતા સરકારી શાળામાં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓનો મનોભાર વધુ જોવા મળે છે.
૩. અભ્યાસકાળનો નિવાસ અને શાળાના પ્રકારના સંદર્ભમાં કન્યાઓના મનોભારમાં કોઈ સાર્થક અસર જોવા મળતી નથી. આથી પૂર્વ રચેલી ઉત્કલ્પનાનો સ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

References

- I. Bootzin, R.R. and Acocel, J.R.(1988). Abnormal psychology (5th Ed) new york Random house.
- II. Chaudhari, C.N. (2017). A Study of Aggression and stress among perusion of B.E.D college student. The International Journal of Indian Psychology V(4)3
- III. Coleman, J.C. Psychology & Effective behavior D.B Tarrparwala sons & co. Bombay.P- 171-185
- IV. Khaniya, J. R. (2017). સહાયક પોલીસ અને કાયમી પોલીસ કર્મચારીઓ વ્યવસાયિક મનોભારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ. The International Journal of Indian Psychology V(4)3
- V. Vidhiya, H. R. (2017). સહકારી વર્કરો અને ખાનગી વર્કરો વચ્ચે તણાવનો અભ્યાસ. The International Journal of Indian Psychology V(4)3
- VI. Chhajer, B. (2010). Stress Management. R.R. Sheth & Company, First edition, Mumbai.
- VII. ભાવસાર,ભાવસાર, એમ. એ. (૨૦૦૭), નવ ભારત સાર્થ ગુજરાતી શબ્દકોષ, નવ ભારત સાહિત્ય મંદિર મુંબઈ.

Dr. A. N. Prajapati
Assistant Professor
Children's University
Gandhinagar

Bhavika R. Raval
Student
Department of psychology
Children's University
Gandhinagar

Copyright © 2012 - 2019 KCG. All Rights Reserved. | Powered By: Knowledge Consortium of Gujarat